

1. Козак Т. Функціональне навантаження штучних мов у системі міждержавних відносин. *Вісник Львівського університету. Серія: міжнародні відносини*. 2013. Вип.33. С.55-63.
2. Кондратюк В., Галайчук І. Esperanto: походження та проблеми. 26 червня 2020. URL: <http://surl.li/sovuf>
3. Rossella D. Twas brillig, and the slithy toves: Translations at their Extreme. URL: https://www.academia.edu/8638898/Twas_brillig_and_the_slithy_toves_Translations_at_their_Extreme (Дата звернення: 12.04.2024).
4. Schnapp J.T. Virgin Words: Hildergard of Bingen's Lingua ignota and the Development of Imaginary Languages Ancient and Modern. *Exemplaria*. 1991. P.267-298.
5. Wahlgren Y. Klingon as Linguistic Capital: A Sociolinguistic Study of Nineteen Advanced Klingonists. URL: <https://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordId=1355045&fileId=1355046> (Дата звернення: 14.04.2024).

Кутненко К. О., студентка
Рейдало В. С., к. пед. н., старший викладач
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

РЕАЛІЇ У ВЛАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ АНГЛОМОВНОГО РОМАНУ РЕЙЧЕЛ ДЖОЙС «THE UNLIKELY PILGRIMAGE OF HAROLD FRY»

Переклад сучасної іншомовної літератури українською мовою поповнює скарбницю вітчизняної культури, заохочує людей читати і пізнавати українською, розвиває міжкультурний діалог.

Одним із складних питань перекладу художніх творів є наявність у тексті оригіналу реалій, що відображають культуру та світосприйняття окремого народу, та способи їх передачі у перекладі.

Реаліями називають «одиниці національної мови, що позначають унікальні референти, властиві одній лінгвокультурі та відсутні в іншій» [3, с. 160]

Лінгвістка Олена Селіванова визначає реалії як «лакуни культурного простору ... (які позначають національні страви, одиниці міри, свята, обряди тощо, а також сприйняття відстані, етнографічні, пов'язані з побутом, лакуни культурного запасу (символічні))» [Там само].

У перекладознавстві співіснують різні підходи до прийомів передачі реалій у перекладі. Найпоширенішими є: транскрипція, транслітерація, тлумачення, коментарі, примітки, виноски, генералізація, еквонімізація тощо [2, с. 170]. Вибір

способу відтворення реалії в перекладі залежить від мети й установки перекладу (універсалістської, етнокультурної, відчуженої), яку обрав перекладач.

Роман британської письменниці Рейчел Джойс «The Unlikely Pilgrimage of Harold Fry» ще не перекладений українською, а тому дослідження специфіки українського перекладу реалій цього твору визначає *актуальність* нашої розвідки.

В українському перекладознавстві проблема перекладу реалій ще ґрунтовно не вивчена, але знаковими є наукові дослідження Т. Бондар, О. Бурбак, Р. Зорівчак, І. Корунця, М. Кочергана, О. Селіванової, О. Чередниченка та ін.

Метою нашої статті є продемонструвати та пояснити вибір способів передачі британських реалій у власному українському перекладі фрагмента англomовного соціально-психологічного роману Рейчел Джойс «The Unlikely Pilgrimage of Harold Fry».

Роман «The Unlikely Pilgrimage of Harold Fry» написано у Британії, тому авторка Рейчел Джойс часто звертається до опису побуту героїв. Ми намагалися якнайточніше передати зміст реалій українському читачеві за допомогою різноманітних перекладацьких трансформацій.

Нерідко письменники вказують у своїх творах адреси героїв чи їхнє місцезнаходження. Перекладачеві необхідно дослідити особливості написання власних назв в цільовій країні, адже це безпосередньо впливає на спосіб їхньої передачі в перекладі. Географічні назви, назви газет, організацій, готелів, спортивних команд найчастіше в перекладі передаються за допомогою транскрипції. У реченні: «*Mr. H. Fry, 13 Fosse Bridge Road, Kingsbridge, South Hams*» [6, с. 12] // «*Містер Г. Фрай, Фосс Брідж-роуд, 13, Кінгсбрідж, Південний Гемс*», - для перекладу назви вулиці *13 Fosse Bridge Road* // *Фосс Брідж-роуд, 13* ми використали комбінацію транскрипції та транслітерації. Існують певні розбіжності в написанні адреси англійською й українською мовами. У Британії номер будинку вказують перед назвою вулиці, а в Україні - після.

У наступному фрагменті ми використали гіперонімічну трансформацію як спосіб передачі реалії: «*A Turkish Delight pink*» // «*Рожевий, як турецькі солодоці*». Тут авторка роману використала незвичайне порівняння кольору. Кембріджський словник пропонує таке визначення: «*Turkish delight – a soft type of sweet, usually in the form of square pieces covered with powdered sugar*» [5]. У нашому культурному просторі є відповідник *лукум*, проте для кращого розуміння українськими реципієнтами ми замінили цю реалію загальним терміном *турецькі солодоці*.

Одним із можливих способів перекладу лакуни культурного простору є еквонімізація. «Це заміна в перекладі іншою назвою видового предмета того самого класу» [2, с. 172]. Порівняймо: «*Harold Fry sat at the breakfast table, freshly shaved, in a clean shirt and tie, with a slice of toast that he wasn't eating*» [6, с. 11] // «*Щойно поголений Гарольд Фрай сидів за обіднім столом, у чистій сорочці та краватці, зі шматком ґрінки, яку він ще не вкусив*». При перекладі цього уривка ми звернули увагу на слово «*toast – sliced bread made warm, crisp, and brown by being put near a high heat*» [5]. В українській мові є відповідник-англіцизм *тост*,

проте найчастіше він викликає асоціації з короткою застільною промовою з побажанням чогось. Тому ми вирішили використати еквонімізацію та замінити англійське слово *toast* українським *грінка*. Сучасний словник української літературної мови дає нам таке визначення: «Змащена жиром і підсмажена скибка хліба» [4].

У ході роботи над українським перекладом фрагмента англомовного роману Рейчел Джойс «The Unlikely Pilgrimage of Harold Fry» траплялися слова-реалії, що не мають еквівалентів у мові перекладу, тому ми використовували такий перекладацький прийом як тлумачення. Ця трансформація особлива тим, що відповідники устанавлюються між словом (або фразеологізмом) оригіналу та словосполученням перекладу, що пояснює його зміст [2, с. 172]. Наприклад, у реченні: «*And it begged the question as he pushed the button at the **pelican crossing** - that if she was, in effect, Harold, «Then who am I?»» [6, с. 21] // «І коли він натиснув **кнопку включення на пішохідному переході**, напрошувалося питання: якщо вона, по суті, Гарольд, «То хто ж тоді я?»». В англійській мові словосполучення *pelican crossing* має таке значення: «a special place in the road in the UK, with a set of lights at the opposite side of the road and a device that people can press to make the red light show and the traffic stop, allowing them to cross» [5]. Використаний прийом надає читачеві повне розуміння змісту реалії.*

Отже, реалії є одним із «підводних каменів», які доводиться долати перекладачеві. Щоб вдало справитися з цим завданням, чітко відтворити ідею автора, необхідно мати не лише ґрунтовні знання мови, культури, а й здібності та перекладацьку сміливість. Такі одиниці є найцікавішими, тому що вони завжди єднають читача з місцем, епохою, побутом, історією носіїв мови оригіналу та найщільніше пов'язані з підтекстом твору. Для перекладу слів-реалій англомовного роману Рейчел Джойс «The Unlikely Pilgrimage of Harold Fry» українською мовою ми найчастіше використовували такі перекладацькі прийоми: транслітерація, транскрипція, генералізація, еквонімізація, тлумачення, виноска, примітки тощо.

На нашу думку, перспективним є дослідження специфіки передачі метафор англомовного соціально-психологічного роману Рейчел Джойс «The Unlikely Pilgrimage of Harold Fry» у власному українському перекладі.

Література:

1. Забродська К. Ю. Місце та значення реалій у лексиці. *Вчені записки ТНУ імені В.І.Вернадського*. Серія: Філологія. Журналістика. Т. 32 (71) №3, Ч. 2. 2021. С. 17-22.
2. Литвин І. М. Перекладознавство : навч. посібник. Вид. 6-те, допов. Черкаси : видавець Ю. А. Чабаненко, 2022. 258 с.
3. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2010. 321 с.
4. УКРЛІТ.ORG. URL: <http://ukrlit.org/slovnyk> (Дата звернення 10. 04. 2024)

5. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/> (Дата звернення: 10. 04. 2024)
6. Rachel Joyce. The Unlikely Pilgrimage of Harold Fry. London : Penguin, 2023. 382 p.

Ланських О.Б., к. філософ. н., доцент
Дернова Т.А., старший викладач
Черкаський державний
технологічний університет
Сливка Н.П., к. філол. н., доцент
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

АСПЕКТИ НЕВЕРБАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ У ДІЛОВІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Ділова комунікація в англійській мові вимагає не лише володіння словниковим запасом і граматичними навичками, але й розуміння невербальних аспектів спілкування.

В епоху глобалізації ділова англійська мова стає універсальним інструментом міжнародних комунікацій. Однак ефективність ділової взаємодії значною мірою залежить не лише від мовних навичок, але й від розуміння та правильного використання невербальних сигналів. Недооцінка або неправильна інтерпретація невербальної комунікації може призвести до нерозуміння, конфліктів і навіть до фінансових збитків у бізнесі. Взаєморозуміння між партнерами з різних культурних середовищ комплікуються, створюючи простір для непорозумінь і викликів.

При вербальному спілкуванні дані доповнюються висновком про те, що перші чотири хвилини ділової взаємодії на 58% визначаються візуально. Для передачі інформації дослідження зафіксували до 5 000 різних жестів рук людини, що ще більше вказує на складний спектр невербальних сигналів. Більше того, переважання візуальної інформації, яка становить 90% даних, що обробляються мозком, узгоджується зі швидкістю, з якою інтерпретуються невербальні сигнали – на 13 мілісекунд швидше, ніж слухові. Ці висновки підтверджуються даними журналу *The Journal of Counselling Psychology* [5].

У діловій англійській мові, можна виділити наступні типи невербальної комунікації: кінесика, окулесика, проксемика, паралінгвістика та метакомунікація.

Кінесика відображає особистість та культурні аспекти людини. Мова тіла виявляється на різних рівнях, охоплюючи вираз обличчя, жести, позу тіла та способи привітання. Загальна мова тіла в діловій комунікації англійською може слугувати візуальним показником емоційного стану та ставлення, що сприяє ефективності взаємодії [2]. Вираз обличчя може стати невербальною відповіддю під час комунікації, і це особливо важливо в онлайн-форматах ділової взаємодії [4]. Використання рук під час розмови може допомогти в емоційному